

BUITENLAND

Dreigen met folter in Frankfurt

Folter is juridisch verdedigbaar als de uitzonderingen op het verbod om mensen te doden in art. 2 EVRM betrokken worden op het absolute folterverbod in art. 3 EVRM. Dat schrijft de Duitse hoogleraar Winfried Brugger van de universiteit van Heidelberg deze week. Dit is zijn controversiële bijdrage aan de discussie die onlangs is losgebarsten in Duitsland over de toelaatbaarheid van folteren en de dreiging daarmee om levens van mensen te redden. Aanleiding voor de discussie was de toestemming enkele maanden geleden door een hoofdcommissaris in Frankfurt am Main om met folter te dreigen bij een ontvoerder, om erachter te komen waar deze zijn slachtoffer verborgen hield. De man liet onder de folterdreiging zijn onverzettelijkheid vrijwel onmiddellijk varen. De Frankfurtse hoofdcommissaris kreeg steun uit conservatieve politieke kring voor zijn besluit. Ook enkele rechters stonden niet afwijzend tegenover folter in 'extreme gevallen', als mensenlevens op het spel staan.

Verruweg de meeste Duitse rechtsgeleerden reageerden hierop met verontwaardiging. 'Folter is verboden – zo staat het in de grondwet en zo staat in het in een hele serie internationale verdragen', zei de eveneens uit Heidelberg stammende hoogleraar volkenrecht Jürgen Frowein. En de vice-pre-

sident van het Duitse constitutionele hof, Winfried Hasemer, maakte de voorstanders van het toestaan van folter duidelijk dat het verbod tot 'het hoogste rechtsgoed in de westelijke wereld geldt' en niet zonder meer overboord gegooid mag worden.

Maar volgens Brugger staat het folterverbod op gespannen voet met de beschermingsfunctie van de staat in gevallen waarbij slachtoffers – of mogelijke slachtoffers in het geval van een terroristische dreiging – zijn overgeleverd aan de willekeur van de dader. Achter de bescherming van de waardigheid van de dader gaat de waardigheid van het slachtoffer verloren, vindt Brugger. Art. 3 EVRM is volgens hem te weinig specifiek, te abstract. Het laat in een normatieve afweging buiten beschouwing dat de dader van een ontvoering de 'grenzen van het recht' overschreden heeft en dat zijn slachtoffer hulpeloos is. De familie van het slachtoffer kan niets ondernemen, omdat de dader door de politie wordt afgeschermd. Deze 'blinde vlek' kan volgens Brugger eenvoudig verdwijnen door de strekking van art. 2 EVRM ('leitgedanken') over uitzonderingen op het verbod op doding over te nemen in art. 3 EVRM, waarmee folter toegestaan zou worden wanneer 'dat het enige middel is om levensgevaar of het gevaar van een zware verwon-

Skyline van Frankfurt

ding van derden te voorkomen'. In het Duitse politierecht zou een dergelijke uitzondering nauw omschreven kunnen worden, om misbruik te voorkomen.

Tot dusver heeft het artikel van Brugger – dat paginagroot werd afgedrukt in de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* – nog geen bijzondere reacties losgemaakt. De sociaal-democratische Bondsregering wijst folter of zelfs de dreiging daarmee categorisch af en veroordeelt ook scherp de manier waarop de VS verdachten van terroristische groeperingen behandelt, die buiten de VS vastgehouden worden om – mede – een folterverbod te omzeilen. De verdachten zouden blootstaan aan voornamelijk psychologische foltering, bijvoorbeeld door voortdurend het licht aan te laten in hun cel.

'Wie de lijn van prof. Brugger doortrekt naar de handelwijze van de Verenigde Staten', zegt een advocaat die in volkenrecht is gespecialiseerd, 'kan niet anders concluderen dan dat de Amerikanen moreel in hun recht zouden staan. Dat is een opvatting die door maar zeer weinig juristen hier te lande wordt gedeeld.'

Zeger Luyendijk

Vlaamse balie beperkt samenwerking met niet-advocaten

Op 22 januari jl. keurde de algemene vergadering – het 'advocatenparlement' – van de Orde van Vlaamse Balies (OVB) een gloednieuw reglement goed 'inzake beroepsmatige samenwerking met niet-advocaten'.¹ Het onder art. 1 vervatte uitgangspunt van dit reglement is sterk geïnspireerd op het arrest Wouters van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen: 'De advocaat dient in zijn beroepsmatige samenwerking met niet-advocaten zijn onafhankelijkheid, zijn partijdigheid en de bescherming van zijn beroepsgeheim te verzekeren en elk mogelijk belangenconflict te vermijden'.²

Art. 2 stipuleert dat het niet toegelaten is dat advocaten en niet-advocaten met het oog op beroepsmatige samenwerking een groep vormen of een samenwerkingsverband aangaan,³ omdat dit de onafhankelijkheid, de partijdigheid, het beroepsgeheim en de zorg voor een beroepsuitoefening zonder belangenconflict van de advocaat

in het gevaar zou brengen. Verboden is onder meer dat niet-advocaten:

- rechtstreeks of indirect het kapitaal van de groep of het samenwerkingsverband in handen hebben;
- de benaming gebruiken waaronder de groep of het samenwerkingsverband werkzaam is;
- feitelijk of rechtens zeggenschap uitoefenen binnen de groep of het samenwerkingsverband;
- met advocaten rechtstreeks of indirect erelonen of algemene kosten delen.

Onder art. 3 somt het reglement indicaties op voor een vermoeden van een ongeoorloofd samenwerkingsverband, zoals het ter beschikking stellen van kantoren of roerende goederen, betalen door advocaten van goodwill bij doorverwijzing van cliënten, samen kredieten opnemen of het gezamenlijk reclame voeren. Bedoeling hiervan is de tuchtrechter adequate instrumen-

ten aan te reiken bij het optreden tegenover advocaten die zich niet aan de nieuwe regelgeving houden.

Het vormen van een groep of samenwerkingsverband met advocaten in andere landen van de Europese Gemeenschap wordt door het reglement niet verhinderd, op voorwaarde dat bij de uitoefening van de activiteiten de op die plaats geldende wetten en deontologische regelen worden gerespecteerd (art. 5).

Vooraf vanuit de Nederlandstalige Brusselse balie wordt scherpe kritiek geuit op dit reglement, zoals blijkt uit interviews van Brusselse advocaten in *De Juristenkrant*.⁴ Niettegenstaande nagenoeg 30 % van alle Vlaamse advocaten lid zijn van deze balie, heeft ze binnen de algemene vergadering van de OVB slechts 14 afgevaardigden op een totaal van 66. Naar het oordeel van mr. Dirk Lontings (Lontings & Partners) werd deze institutionele discriminatie van de Brusselse balie mis-

U BELDE OVER...

VRAAG Met betrekking tot omzetbelasting bestaat het kasstelsel en het factuurstelsel. Wat is dit precies, wat is het verschil en wanneer mag ik hiervan als advocaat gebruikmaken?

ANTWOORD Het **kasstelsel** houdt in dat uitgeschreven/verzonden nota's en facturen pas in de administratie behoeven te worden verwerkt als de daarin gedeclareerde bedragen zijn ontvangen. Dit betekent dat bij de aangifte omzetbelasting (nog) geen rekening hoeft te worden gehouden met de BTW over nog te ontvangen/te vorderen nota's en facturen (debiteuren) en evenmin met de BTW over schulden (crediteuren) die nog moeten worden betaald. Als u het kasstelsel mag toepassen berekent u de BTW die u (per saldo) aan de fiscus moet afdragen aan de hand van de ontvangsten c.q. betalingen via bank/postbank en cetera.

Alleen advocaten en procureurs die voor eigen rekening en risico een éénmanszaak uitoefenen, mogen voor de toepassing van de omzetbelasting gebruikmaken van het kasstelsel. De praktijk mag (eventueel) tijdelijk worden ondersteund door een stagiaire.⁽¹⁾⁽²⁾

In andere gevallen is het **factuurstelsel** op u van toepassing en moet BTW worden afgedragen over verzonden en ontvangen facturen, uitsluitend en alleen gebaseerd op de factuurdatum! Voorbeeld: als u per kwartaal aangifte omzetbelasting moet doen, dan geldt voor de aangifte 1^e kwartaal 2003: alle verzonden declaraties en alle ontvangen nota's met als datum 1 januari 2003 tot en met 31 maart 2003.

Heeft u vragen? De Helpdesk is bereikbaar via helpdesk@advocatenorde.nl of 070 - 335 35 71 /86.

1. Deze stelling is gebaseerd op het besluit d.d. 10 december 2001 (nr. CPP2001/3089M) van de plaatsvervangend directeur-generaal Belastingdienst namens de staatssecretaris van Financiën, zie www.minfin.nl / zoekopdracht 'kasstelsel'.
2. Voor vaststelling van uw eigen individuele situatie adviseren wij u hierover afspraken met de Belastingdienst te maken.

bruikt om, vanuit een provinciale reactie, ontwikkelingen tegen te houden die reeds courante marktpraktijk zijn in Brussel en de rest van de wereld. Met die houding toont de OVB zijns inziens aan dat ze geen voeling heeft met de evolutie van de moderne advocatuur.

Gelijkoortige kritiek wordt vertolkt door de secretaris van de raad van de Orde van de Nederlandstalige Brusselse balie, mr. Bob Martens (DLA Caestecker): 'De OVB zou er veel beter aan doen de advocatuur te aanvaarden als een huis met vele kamers en de tentoongespreide vernietigings-energie ombuigen tot een reëel maatschappelijk engagement om het advocatenmetier uit te bouwen tot een juridisch beroep bij uitstek, dat met een open geest samenwerkt met andere beroepen zoals bedrijfsjuristen, notarissen, accountants of bedrijfsrevisoren'. Hij stipt voorts aan dat dit reglement niet werd getoetst aan het mededingingsrecht.

De situatie in Brussel is uitermate precair, want het reglement van de OVB geldt niet voor de leden van de Franse Orde van advocaten te Brussel, zodat concurrentievervalsing in de (Belgische) hoofdstad niet valt uit te sluiten.

(Piet Taelman, hoogleraar Universiteit Gent)

NOTEN

- 1 De tekst van en toelichting op dit reglement zijn te raadplegen op <http://www.advocaat.be>. Het reglement werd, ex art. 497 Ger. W., op 24 januari 2003 ter kennis gebracht aan de procureur-generaal bij het Hof van Cassatie. Onder voorbehoud van de mogelijkheid voor deze laatste om binnen de twee maanden na de kennisgeving een vordering tot nietigverklaring van dit reglement in te stellen, wordt het van kracht m.i.v. 25 maart 2003 (zie art. 611 j art. 501 Ger. W.).
- 2 Vgl. met overweging 100 van H.v.J. EG 19 februari 2002 inzake Wouters e.a. t./ Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten.
- 3 Ongeacht hun vorm of titulatuur (geïntegreerde samenwerking, middelvennootschap, groeperingsovereenkomst, netwerk, organieke correspondentie, partnership, gelieerde kantoren, geïntegreerd adviesaanbod of dienstverlening, interprofessionele referentie of economisch samenwerkingsverband) wordt iedere groep of samenwerkingsverband van advocaten met derden gevisieerd.
- 4 26 februari 2003, nr. 64.

Juristen praten niet mee over Irak

Washington - Juridische argumenten spelen binnen de Verenigde Staten geen rol van betekenis in de discussie over een mogelijke invasie van Irak. Dat kan worden afgeleid uit de bijna totale afwezigheid van deskundigen op het gebied van internationaal recht in de belangrijkste Amerikaanse media, aan de vooravond van Amerikaanse militaire actie. Tijdens lokale debatten op universiteiten tonen de meeste hoogleraren zich zeer bezorgd over de gevolgen voor de internationale rechtsorde wanneer een Amerikaanse aanval zou plaatsvinden zonder mandaat van de Verenigde Naties. Maar in de publieke discussie daarbuiten domineert de politieke vraag of een 'eenzijdige' Amerikaanse actie de langetermijnbelangen van het land zelf zou schaden.

Ook uitspraken van VN-secretaris-generaal Kofi Annan, die vanuit Den Haag waarschuwde dat gewapend ingrijpen zonder uitdrukkelijk VN-mandaat strijdig is met het Handvest van de Verenigde Naties, leidden niet merkbaar tot een opleving van het juridische debat. Meer invloed hebben juristen tot nu toe op het verloop van de 'strijd tegen het terrorisme' binnen de Verenigde Staten zelf. Een aantal rechtszaken tegen verdachten die kort na de aanval op het WTC werden opgepakt, is inmiddels afgesloten. In de meeste zaken bleef van de terrorisme-aanklachten uiteindelijk weinig over, en volgden betrekkelijk milde veroordelingen tegen overtredingen van immigratiewetten. De meeste vrijgelatenen zijn vrijwillig of gedwongen teruggekeerd naar hun geboorteland.

De Amerikaan Jose Padilla, die sinds juni vastzit op een legerbasis in de VS omdat hij in Washington een 'radioactieve bom' tot ontploffing had willen brengen, kreeg vorige week van een federale rechter toegang tot een advocaat. De rechter verwierp het jongste bezwaar van de regering, dat inhield dat de onderzaking van de man naar mogelijke andere El-Qaida-plannen erdoor in het honderd zal lopen. De 650 buitenlandse El-Qaida- en Taliban-strijders die vastzitten op een Amerikaanse legerbasis op het Cubaanse Guantanamo Bay, hebben minder succes. Zij proberen tevergeefs hun detentie door een onafhankelijke rechter in de VS te laten toetsen. Een driehoofdige federaal gerechtshof in Washington wees afgelopen week een beroep namens twaalf Koeweitse, twee Britse en twee Australische gevangenen af. Volgens het hof hebben Amerikaanse rechters op de legerbasis geen jurisdictie omdat die op Cubaans grondgebied staat dat slechts door de VS wordt 'gehoord'.

De regering-Bush vierde de uitspraak als een 'belangrijke overwinning in de strijd tegen het terrorisme', maar de advocaten spraken van 'de eerste keer in de geschiedenis dat een rechtbank bepaalt dat Amerika buiten haar grenzen buitenlanders zonder enige rechten mag vasthouden.' 'Dit is een trieste dag voor de Amerikaanse principes van recht en gerechtigheid, en voor de rechtspraak die geacht wordt die principes overeind te houden,' voegden zij er aan toe.

(Peter Vermij)